Stendyngen

Nr. 2 41. årgang juli 2026

Indhold

Formandens klumme	*side 3*
Generalforsamling, ref	*side 4*
Efteråret i klubhuset	*side 5*
Efterårets ture	*side 6*
Referater fra ture	*side 8*
Fagligt	*side 18*
Det praktiske	*side 18*
Velkommen til nye medlemmer	*side 18*
Bestyrelse mm.	*side 19*
Efteråret i klubben	*side 20*

Forside: geologi er ikke kedeligt

Formandens klumme

På Kristi Himmelfartsturen til Flensborg Fjord i år, besøgte vi en usædvanlig fin stenudstilling i Eiszeits-Haus, den geologiske afdeling af det Naturwissenschaftliches Museum Flensburg, (https://naturwissenschaftliches-museum.de/eiszeithaus).
Vi har ikke et så omfattende geologisk museum i Nordjylland, men der er en stenudstilling vi er meget glade for, selvfølgelig Henrik Arildskovs ledeblokkesamling i Madpakkehuset ved Hirtshals Fyr.
Det er en dejlig overskuelig og meget informativ opstilling, der bliver besøgt af mange gæster ved Hirtshals Fyr hele året rundt.
Der er to andre stenudstillinger i Nordjylland, jeg har kendskab til. De er måske mindre kendte af klubbens medlemmer. Begge to er i undervisningsinstitutioner i Nordjylland og initieret af klubbens tidligere medlem, Frede Sørensen.
En af dem, en stenlabyrint, findes ved Dronninglund Gymnasium, og med sine mere end 350 sten er den måske den største stenudstilling i Jylland. Jeg og flere andre stenklub-medlemmer var til indvielse af stenlabyrinten i 2017, men jeg må indrømme, at jeg ikke har været der siden. Der er stadigvæk en aktiv hjemmeside der relaterer til udstillingen

(http://stenlabyrinten.drlund-gym.dk).
Den anden stenudstilling også initieret af Frede Sørensen, var hos UCN Campus Mylius Erichsen (CME) i Aalborg. Frede fik eksperthjælp til udstillingen af Per Smed og Peter Momme (underviser i geologi på Aalborg Universitet). Store sten, samlet fra mange steder i Nordjylland og det sydlige Skandinavien repræsenterede 1) bjergarters dannelsesmåde og 2) forskellige ledeblokke, der findes i Danmark. Jeg har været på en klubtur der en gang, inden udstillingen blev nedlagt for nogle år siden i forbindelse med bygningsarbejde på CME, men ganske fornyelig har jeg erfaret fra Fredes tidligere kollega, Jette Schmidt, at udstillingen skal gendannes med de oprindelig sten (de ligger nu usorterede på CME's grund). Udstillingen skal reetableres efter den oprindelige plan, og "fernisering" af denne nye udstilling er planlagt til september eller oktober i år. Der er en hjemmeside for udstillingen med lister over de bjergarter, der er repræsenteret: UCN (https://sites.google.com/go.ucn.dk/stenhaven/startside).
Mon de to stenhaver kunne være et besøg værd en gang næste år?
Karel

Kort referat fra generalforsamlingen 7.3.2026

Formanden gennemgik de arrangementer, der blev afholdt i 2025 og opfordrede til, at medlemmerne bød ind med ideer til både aktiviteter i klubhuset og ture af geologisk interesse.

Konsekvenserne af, at bladet for fremtiden udsendes elektronisk, blev berørt. Nogle medlemmer er muligvis faldet fra, fordi deres tilknytning til klubben har stået og faldet med det fysiske blad. Andre holder ved, også selvom de foretrækker at håndtere et blad fremfor en computer. Men det korte af det lange er, at for at kunne blive i klubhuset har det været nødvendigt at skære i udgifterne. Selvom trykning og udsendelse af bladet stadig er en post på regnskabet, udviser det dog i modsætning til sidste år, et overskud.

Stenhugning hos Poul Erik og Joan blev afholdt for sidste gang i 2025. Begge samt Torben Nedergaard blev takket for indsatsen. Antallet af strandture fra Hirtshals Fyr bliver i 2026 reduceret fra fire til to. Lars forsætter og Hugo takkes for sine bidrag.

Kontingentet blev fastsat til 300 kr. for husstande og 200 kr. for enkeltpersoner.

Hermann S. Jonsson blev valgt til bestyrelsen. Else-Marie blev suppleant og Ann-Mari og Susanne fortsætter som revisorer.

Hanne opfordrede medlemmerne til at sende billeder fra ture og arrangementer til Bent på billeder@vendsysselstenklub.dk, så de kan blive lagt på hjemmesiden.

Det fulde referat af generalforsamlingen, formandens beretning og regnskabet kan findes på hjemmesiden under "medlemssider".

TorbenD

Efteråret i klubhuset

Jubilæum
Lørdag den 5. september kl. 15:00
Mølholmsvej 32, 9000 Aalborg

Vendsyssel Stenklub blev skabt ved en stiftende generalforsamling den 1. september 1986, og derfor har klubben 40-års jubilæum i år.
Vi samles for at kigge tilbage på klubbens historie og tænder op for grillen for anden gang i år. Alle må gerne bidrage med et indslag og dele deres interessante, sjove og berigende oplevelser som medlemmer af Vendsyssel Stenklub gennem årene.
Karel

Foredrag med Hans Kristian Olsen om orsugiak

I november er der planlagt et foredrag med Hans Kristian Olsen. Det bliver kl. 19. Dato og emne bliver mailet ud, når alt er på plads.
Som introduktion til mødet anbefales det at læse Torben Fristrups referat fra Hans Kristians første spændende foredrag i klubben her i foråret (Stendyngen jan. 2026).
Der er der også mulighed for at finde ud af, hvad orsugiak er for noget.
Læs i samme blad Hans Kristians synopsis der berører kryolittens mineralogi og det politiske.

Det næste foredrag vil sandsýnligvis blive en fortsættelse af det første, nemlig minens historie fra 1940 og frem til lukning i 1991.

Juleafslutning
Mandag den 7. december kl. 19:00

Klubben slutter året 2026 med traditionel juleafslutning: banko og æbleskiver. Tag en lille præmie med i form af et fossil, en spændende sten eller en julegodte af værdi omkring 50 kroner.
Karel

Efterårets ture

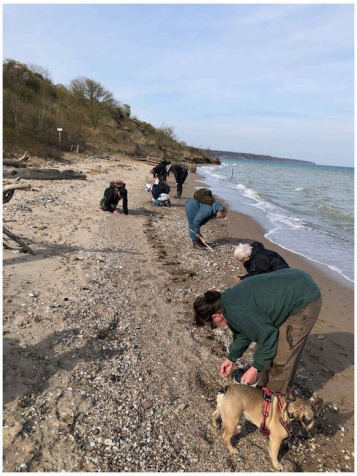

Trelde Næs
Lørdag 22. aug. Kl. 11:00

Parkeringspladsen på Lillebælts Allé, nordlige del af Fredericia.
Tag brillerne og luppen med. Vi skal på hajtande-jagt ved Trelde Næs i aflejringer fra Eocæn og Oligocæn, (Røsnæs- og Lillebæltsler omkring 53 – 45 millioner år gammelt).
Husk bogen, dem der har den: Rudebæk, B. og Riehmann, H. (2022). "Fossile hajtænder fra Trelde Næs". Narayana Press. Bogen kan stadig købes hos blandt andet Bog&Ide.
Måske kan fundene, om de er 2 mm eller 2 cm, bestemmes på stedet enten ved hjælp af bogen eller en ekspert fra Stenklubben.

Tilmelding til Karel tlf. 28148021

Gjerrild Strand og Karlby Klint
Lørdag den 10. oktober kl. 11 (planlagt tur flyttet fra sidste år).

Det er primært sten det drejer sig om her, i modsætning til Sangstrup klint hvor vi før har jagtet fossiler. Torben Fristrup skrev efter turen til Gjerrild i 2017: ”Der var mange sten, enkelte norske (Desmond fandt et rhombeporfyrkonglomerat og selv så jeg rhompeporfyr og larvikit) og mange svenske og finske f.eks. Kinnediabas, Arnögranit med granater, Kroppefjällsgranit, Mariehamngranit, Grönklittporfyrit og Ålandsrapakivi. Der var også Salagranit med blå kvarts, Smålandsgranit og Filipstadgranit foruden sten uden proveniens, arkose, hornfels, leopardsandsten, øjegnejs og ignimbritter.” Altså mange fine stentyper uden organisk forurening.
Vi mødes ved Gjerrild strand kl. 11.00 Tilmelding til Lars 53295999, gerne sms.

Stenture fra Fyret.

Lars laver stenture fra Fyret den 12. og 26. juli fra kl. 11 til kl. 14.

Der kommer en del mennesker forbi i løbet af dagen. Nogle hører på foredraget og går med på stranden, andre deltager i stenslibning.
Der har været mange positive tilbagemeldinger på aktiviteterne. Det er lige noget for børn at få den blanke flade frem på en sten fra stranden. Mange gange kommer der også lys i forældrenes øjne. Det er en god måde at få flere medlemmer, men der er brug for lidt arbejdskraft til at sætte borde og plader frem.
Mød derfor op på den ene eller begge dage, og giv en hånd med. Giv gerne besked til Lars eller Karel.

Referater fra ture

Ulbjerg Klint, 21. marts 2026

Vi var 13 der mødtes i solskin og svag vind fra SØ. Der var en lang stenstrand inden vi kom til selve klinten. Der er to P-pladser ved stranden, den første (med toilet) lige ud fra indkørselsvejen, og en tæt på klinten med nedkørsel ved byen. Hovedfundene var norske sten. Rhombeporfyr i mange varianter, Larvikitter (også porfyrisk- og Tønsbergit) samt Oslobasalt i mange spændende varianter. Desuden hornblende, Herefoss granit, Bordvigaignimbrit og nefelinsyenit.
Der var nu også en del svenske sten, Kinnediabas og scolithos, flammepegmatit og Filipstadgranit.
Torben D og jeg fandt til sammen tre Kullaitter, der så meget svenske ud, men kunne være norske.
Der var nogle søpindsvin og Grete fandt en smuk *Galerites vulgaris*. Der var søliljestilke i flint, to belemnitstykker (Henrik). Der var augitter, smukke amfibolitkrystaller, basalter og ultrabasiske sten. Mit flotteste fund var en sort larvikit med schiller, 15 kg. Det er den kvalitet man i min barndom brugte til polerede bankfacader eller polerede søjler ved indgangen.

Torben N fandt en isslebet sten med tydelige skurestriber.
Da vi nåede hen til selve klinten var der nogle store sten at holde frokost på og et par timer efter nåede vi enden af klinten, hvor vi vendte om godt belæssede.
En ubestemmelig sten skar jeg over og tog foto af det slebne. En rødbrun grundmasse med kantede sorte strøkorn og med et gulbrunt indre. På det grundlag kunne Sven (Rapakivi.dk) bestemme den som en coronitisk metagabbro fra Bamble i Norge. Ved vores besøg i Eiszeit Haus i Flensborg kunne mikroskopet med kamera give mig et fantastisk billede.

Torben F

Billederne på side 9 viser, at kedelige sten godt kan være spændende!

KERN

Stentur til Kallerup Strand

Lørdag d. 18. april mødtes vi ved Hvidbjerg Kirke, 11 fra Vendsyssel Stenklub og 2 fra Vestjysk Stenklub.
Tage gennemgik kort hvilke sten der var specielle for Kallerup Strand f.eks. sodalit, der reagerer med UV lys. Sodalit findes bl.a. i nefelinsyenit.
I samlet trop kørte vi de få km til en parkeringsplads tæt ved stranden.
Der var især mange fine rhompeporfyrer, Larvikitter og hornblender og ikke så mange svenske sten.
Ca. kl 13 spiste vi frokost og bagefter kunne vi glæde os over, at stenene var blevet noget så flotte at se på, da det var blevet regnvejr.

Udpluk af dagens fund:
Rhombeporfyrer i mange udgaver
Glitreignimbrit
Oslobasalt med strøkorn i stjerneform.
Kinnediabas
Jærnagranit
Scolitossandsten
Hornfels
Ignimbritter, flest mørke.
Larvikit med sodalit
Nifelinsyenit m. sodalit
Phymosoma sp.
Irregulære små søpindsvin
Cementsten m. fluevinger
Kalkstensbrecchie med søliljestilke
Ålandskvartsporfyrer.

Tove

Dag 1, torsdag den 14. maj
Besøg på Eiszeit-Haus i Flensborg.

Stenklubbens Kristi Himmelfartstur begyndte ved Eiszeit-Haus, den geologiske afdeling af Naturwissenschaftliches Museum, Flensburg. Vi var 15 deltagere på turen og mødtes med Hildegard Wilske ved museet. Hildegard var en meget venlig, gæstfri og vidende vært, klar med dejlige, hjemmebagte kager til kaffen efter vores tid i museet.
I museets charmerende bygning findes der en enorm mængde af sten; eksempler på bjergarter og fossiler fra en stor del af Nordeuropa, overskueligt arrangeret på borde og reoler. Ledeblokke arrangeret efter oprindelse og fossiler arrangeret efter tidsperioder. Der er også lidt information om landskabet, arkæologi og dyrelivet efter istiden.
En del af Henrik Arildskovs ledeblokkesamling er doneret til museet og nogle af disse sten er udstillet på deres eget bord, hvor hver udvalgte sten står gennemskåret og polereret. En flot måde at vise stenenes indre krystalstruktur.

Efter vi var færdige med kaffen og havde sagt tak og farvel til Hildegard, fandt vi frem til vores overnatningssted ”Flensbed Hostel”, der ligger meget centralt i byen Flensborg.
Karel

Dag 2, fredag d. 15. maj
Habernis og Holnis

Efter en lidt hektisk start på dagen, hvor jeg, lidt forsinket, skaffede et grønt miljømærke til bilens forrude, kørte vi ad små veje østpå i småkuperet landskab til turens første stenstrand, lidt øst for Neukirchen ved Flensborg Fjord.
Vejret var blandet, men holdt overvejende tørt i formiddagstimerne. Det blæste fra SV, men vi var heldigvis i læ på stranden takket være vegetation og en ca. 15 m høj skrænt. Vi kunne se lige over til Sønderborg og på fjorden sås en regatta med gamle to- og tremastede træskibe, så der var fin underholdning, når man trængte til en pause fra sten- og fossiljagt.
Flensborg Fjord er hovedsageligt opbygget af kvartære sedimenter fra sidste istid (Weichsel-istiden). Ved fjordens bredder, der fortrinsvis består af moræneaflejringer, er der også talrige forekomster af Cyprina-ler fra Eem-tiden og tertiære lerarter, der er foldet ved isens bevægelser.
Ligeledes forekommer glaciale søaflejringer af ler og smeltevandssand. (Sakset fra DGU, DANMARKS GEOLOGISKE UNDERSØGELSE • KORTSERIE • NR. 46, Flensborg fjord).
Blandt stenfundene var: Dala-porfyr, Påskallavik-porfyr, Ålands-rapakivi, Varberg Charnokit, Filipstad-granit, rød Østersø-kvarts-porfyr, Ølands-sandsten, *Scolitos* sandsten, *Turitella* sandsten, ignimbrit, granatførende amfibolit, Öje-basalt, og, har det vist sig, uralitporfyrit. Denne sidste fik en tur med hammeren, hvilket ikke gjorde os klogere, mens vi var på stranden. For det var en underlig brudflade, den efterlod, også

da jeg senere betragtede den i mikroskop. Det lignede små hornblendekrystaller, men den makroskopiske form som augitkrystal bestod.
Om uralitporfyrit skriver Sven Madsen (Svens StrandstenSite):
"Uralitporfyrit er en dolerit, hvori augitstrøkorn under vandoptag er omdannet til uralit, som er en fibrøs hornblendetype. Den vil som regel have grønlig farve og silkeagtig glans. Den fysiske udstrækning af den oprindelige augitkrystal ændrer sig ikke, så vi har en augit-pseudomorf, hvor den nydannede uralit/hornblende beholder augittens brede krystalform i stedet for hornblendens normale mere langstrakte form.
Uralitporfyritter findes i Småland, i Uppland (Vaksala) og i Finland".
Men også "fossilfolkene" fandt lidt til samlingen. Blandt fossilfundene var: *Tylocedaris baltica*, *Tylocedaris oedumi*, begge er køller fra søpindsvin. Dertil kom en enkelt plade fra en søstjerne, og ophiomorpha, som er et sporfossil, hvor gravegangenes vægge er stabiliseret af et skorpeagtigt ekskrement.
Efter frokost på stranden og et foreløbigt gennemsyn af sten- og fossil-fund, tog vi videre. Først til Habernis, som ligger få km længere østligt end første lokalitet. Her viste det sig, at der var lavet kystsikring med store stenblokke, hvilket ikke er brugbart, når man søger gletcher-aflejrede sten.
Så vi tog videre, denne gang vestpå til Holnis, en landtange ca. 10 km nord for Glücksburg. Her blæste det ganske kraftigt, og vi fik også et par byger, men slap nådigt, når man sammenligner med, hvad der faldt af regn ude over fjorden.
Vi gik på østsiden af landtangen, rundt om spidsen og tilbage af en smuk lille sti, hvor vegetationen næsten dannede en tunnel.
Da vi gennemgik fundene om aftenen, glemte jeg at notere mindst halvdelen af fundene. Så tilgiv nedenstående særdeles mangelfulde liste: Hvidprikket flint, konglomerat, og arkose, som er en grovkornet sandsten med mindst 25% feldspat. Af fossiler fandtes en *Cystoide equidermata* (=pighud), der er en "forfader" til søpindsvinet.
Aftenen bød desuden på et forsøg med brug af et digitalt mikroskop i håb om, at

flere kunne iagttage fundene på samme tid. Selvsagt fungerede det bedst med de små fund, mens større sten måtte gå rundt på gammeldags vis. Her blev det klart, at den talende skal være mere tålmodig, så en sten når hele vejen rundt, før den næste bliver introduceret.
Efter en lang dag gik jeg hurtigt til køjs, mens andre hyggede sig med rødvin og samtale.
Alt i alt en meget fin dag!
Grete Brøns

Dag 3, lørdag den 16. maj
Stensigmose Klint og Kegnæs

Turen gik først til Stensigmose Klint. Vi parkerede ved Broager Strand Camping, 6310 Broager.
Vi havde byttet dagens to ture rundt, fordi det var regn og blæst, så vi håbede på at kunne gå i læ.

Augitporfyr

Der var masser af spændende sten med stor variation i størrelsen. En fin strand.
Der blev bla. fundet snegle og muslinger fra Eem (mellem istid). Desuden *Aphocallites alveolitis*, ignimbrit, Ålandsrapakivi, Østersømelafyr, forskellige *Skolithos*, kråksten, *Galerites*, solkoral fra Gotland, augitporfyr, Diabergkonglomerat, ringkvartsporyr (Åland), Varbergcharnokit m. granater og skriftgranit.
Derefter gik turen til Kegnæs Fyr, hvor der også var regn og blæst, men vi havde jo selvfølgelig tøj på til lejligheden, så også her blev der fundet lidt gode sager – bla. Garberggranit, mylonit og en lille fin silkespat.
Til aften spiste vi på restaurant Gnomenkeller – meget velsmagende mad.
For nogen sluttede aftenen med Grandprix.
Kirsten

Fund fra Stensigmose Klint. De fire øverste snegle er *Nassa reticulata*, i anden række en ukendt snegl og to muslinger *Spisula subtruncata*.

Flot rapakivi fra Kegnæs, hvorom Sven skriver: Hjemsted formentlig nordøstlige Åland eller måske Vehmaa/Laitila

Tommys rapakivi med en rapakiviring i tør og fugtig tilstand

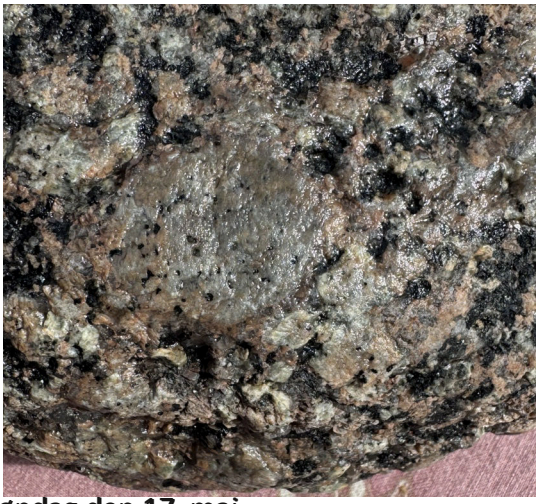

Dag 4, søndag den 17. maj
Gram Lergrav

Vi er nu nået til turens sidste dag. Efter morgenmad på hostel Flensbed i Flensborg, pakkede vi bilerne og drog afsted mod Gram Lergrav og museum, mødetiden var sat til kl. 11. Vi startede med at se det flotte museum, med fantastiske fund fra lergraven. Museet er flot bygget op, med masser af information om både fossilerne og om hvordan hele området er dannet geologisk, alderen på leret er ca. 10 millioner år, og fra perioden miocæn.

Efter at have spist vores frokost, fik vi en lille introduktion, om hvordan det i øjeblikket ser ud i graven og hvor det vil være fornuftigt at søge. De har for nyligt ryddet et nyt stykke, så der var nok at gå i gang med. Der blev fundet mange fine ting, især små fine

snegle og muslinger, derudover blev der også fundet øresten fra fisk og små fine mosdyrkolonier. Mit eget bedste fund var et stykke knogle, mit eget bud er at det fra en sæl, men det må tiden vise, da jeg var nødt til at indlevere det på museet. Jeg har endnu ikke hørt fra dem.

Ud på eftermiddagen sagde vi farvel til hinanden og begyndte turen hjemad efter nogle dejlige dage.

Tak til alle for rigtig godt selskab.

Tommy

Tommy

Tommy

Kirsten

Fagligt

Når man går på stranden, er der mulighed for at blive klogere på andet end fossiler og sten. Opskyllet giver et indblik i det dyre-og planteliv, der findes i vandet udenfor vores normale jagtmarker. Det kan dreje sig om konksnegle og deres æghobe, om tøffelsnegle, om blæretang og søsalat og er man heldig, en stenøkse eller andre tegn på menneskeliv, inden vi kom til.

På denne tur ved Flensborg fjord blev der fundet et potteskår, en lille del af en formodentlig trebenet kande eller skål, i det der kaldes hollandsk rødgods. Indersiden af potteskåret er glaseret, måske med det der kaldes saltglasur. Skåret stammer fra 1500-1600-tallet og viser, at hollænderne i denne periode kom langt omkring.

Torben D

Det praktiske

Husk at betale kontingent inden generalforsamlingen.

Klubbens konto i Spar Danmark er 9070 1643369830

Klubben adresse er Mølholmsvej 32, 9000 Aalborg

Adresseændring, også vedrørende mail, bedes sendt til kassereren

Velkommen til nye medlemmer

Henrik Olsen, Hobro

Peter og Margit Cawsey Buus, Vestervig

Vendsyssel stenklubs bestyrelse

Formand	**Karel Alders**
	Petersborgvej 61, 9000 Aalborg
	Telefon 82433755/28148021
	E-mail: KarelA1963@outlook.com
Kasserer	**Torben Fristrup**
	Wilh. Jensensvej 1, 9500 Hobro
	Telefon 50511848
	E-mail: torben.fristrup@mail.dk
Sekretær	**Mette Dalgaard Alders**
	Petersborgvej 61, 9000 Aalborg
	Telefon 21758178
	E-mail: biomette@hotmail.com
Best.	**Hermann S. Jonsson**
	Blomsterskrænten 42
	Telefon 30640070
	E-mail: hermann.s.j@stofanet.dk
Best.	**Lars Danielsen**
	Fjelstedvej 53, 9870 Sindal
	Telefon 53295999
	E-mail: Lars57@gmail.com

Stendyngen er medlemsblad for Vendsyssel Stenklub og udkommer to gange om året.

Andre klubbers blade bedes sendt til formanden

Hemmeside

vendsysselstenklub.dk

Kontingent:

Enkeltperson 200 kr.

Husstand 300 kr.

Deltagelse i Vendsyssel Stenklubs arrangementer er på eget ansvar

Efteråret i Vendsyssel Stenklub

12. juli	Stentur ved Fyret
26. juli	Stentur ved Fyret
22. august	Tur til Trelde Næs
5. september	Jubilæum
10. oktober	Gjerrild Strand
November	Foredrag med Hans Kristian Olsen
7. december	Julemøde